

ПРАВААБАРОНЦЫ ЗА СВАБОДНЫЯ ВЫБАРЫ

Выбары дэпутатаў мясцовых Саветаў дэпутатаў Рэспублікі Беларусь дваццаць восьмага склікання

Справаздача па выніках назірання за рэгістрацыяй ініцыятыўных груп грамадзян і кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў

Назіранне ажыццяўляецца актывістамі РПГА «Беларускі Хельсінскі Камітэт» і ПЦ «Вясна» ў межах кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары». У назіранні ўдзельнічаюць 29 доўгатэрміновых назіральнікаў кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары».

АГУЛЬНЫЯ ВЫСНОВЫ

Паводле дадзеных ЦВК¹, зарэгістраваны 17 542 ініцыятыўныя групы, што складае 99,9% ад агульнай колькасці вылучаных. На папярэдніх выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў у 2014 г. працэнт рэгістрацыі складаў 99,7%.

Выбарчыя камісіі не стваралі значных перашкод для рэгістрацыі ініцыятыўных груп, амаль усе ініцыятыўныя групы былі зарэгістраваныя. Варта адзначыць, што былі зарэгістраваныя ўсе ініцыятыўныя групы па вылучэнні сябраў палітычных партый.

78% назіральнікаў кампаніі не былі дапушчаны непасрэдна да праверак дакументаў, пададзеных у камісіі для рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты, і не мелі магчымасці ўпэўніцца ў поўным і аб'ектыўным падыходзе камісій да вывучэння дакументаў. Практычна назіральнікі маглі прысутнічаць толькі на пасяджэннях, падчас якіх агучваліся вынікі праверак і выносіліся рашэнні аб рэгістрацыі. Гэта істотна зніжае давер да работы ВК, дазваляе ставіць пад сумнеў не толькі асобныя рашэнні аб адмове ў рэгістрацыі кандыдатаў, але і тыя рашэнні, якімі кандыдаты былі зарэгістраваны. Гэта дае падставы сцвярджаць, што беларускія ўлады пакуль не рэалізуюць на практыцы рэкамендацыі БДПЧ АБСЕ.

Паводле дадзеных ЦВК², зарэгістраваны 22278 кандыдатаў, што складае 98,09% ад колькасці вылучаных. Працэнт рэгістрацыі кандыдатаў ад праўладных палітычных партый вышэйшы за адпаведную лічбу апазіцыйных партый.

Статыстыка адмоў у рэгістрацыі і адкліканых заяў аб вылучэнні дазваляюць убачыць не толькі ўзровень палітычнага накалу, але і ўзровень выкарыстання тэхнічных працэдур рэгістрацыі (праверка подпісаў, дэкларацый і г.д.) у палітычнай барацьбе. Так, колькасць адмоў у рэгістрацыі кандыдатаў у Мінскі гарсавет склала 23%, у Саветы раённага ўзроўню – 1,5%, у сельскія Саветы – 0,3%. Аналіз практыкі і колькасных дадзеных дазваляюць

¹ Даступна тут: <http://www.rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-MS27-sved16.pdf>.

² Даступна тут: http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-MS28-elect_34-35.pdf.

сцвярджаць, што працэдуры праверак прымяняліся ВК селектыўна, перш за ўсё супраць апазіцыйных кандыдатаў.

I. ПРАВАВАЯ БАЗА

У адпаведнасці з арт. 60 ВК права вылучаць кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў належыць палітычным партыям, працоўным калектывам і грамадзянам шляхам збору подпісаў. Палітычныя партыі могуць вылучаць кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў толькі пры наяўнасці адпаведных зарэгістраваных арганізацыйных структур. Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты адпаведных Саветаў дэпутатаў ажыццяўляецца працоўнымі калектывамі, размешчанымі на адпаведных тэрыторыях. Збор подпісаў выбаршчыкаў ажыццяўляецца ініцыятыўнай групай у колькасці ад 3 да 10 чалавек. Асобу, якую прапануюць для вылучэння кандыдатам у дэпутаты, павінны падтрымаць выбаршчыкі, што пражываюць на тэрыторыі дадзенай выбарчай акругі, у колькасці: у абласны і Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў – не менш за 150; у раённы, гарадскі (гарады абласнога падпарадкавання) Савет дэпутатаў – не менш за 75; у гарадскі (гарады раённага падпарадкавання), паселковы і сельскі Савет дэпутатаў – не менш за 20.

Збор подпісаў выбаршчыкаў можа ажыццяўляцца ў форме пікетавання. Дазвол на правядзенне пікетавання не патрабуецца, калі яно праводзіцца ў месцах, не забароненых мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

Падпісання ў падтрымку вылучэння прапановаемых асоб можа кожны, хто валодае выбарчым правам, г. зн. з'яўляецца грамадзянінам Беларусі, які дасягнуў 18 гадоў³. Выбаршчык мае права паставіць подпіс у падтрымку некалькіх кандыдатур, але толькі адзін раз у падтрымку адной і той жа кандыдатуры.

Удзел адміністрацый арганізацый у зборы подпісаў, таксама як прымус у працэсе збору подпісаў і ўзнагарода выбаршчыкаў за ўнясенне подпісаў, не дапускаецца. Прэтэндэнты на статус кандыдата ў дэпутаты не маюць права прыцягваць асобаў, якія знаходзяцца ў іх падпарадкаванні, для ажыццяўлення ў працоўны час дзейнасці, якая спрыяе вылучэнню. Парушэнне гэтых патрабаванняў можа стаць падставай для адмовы ў рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты. Падпісныя лісты здаюцца ў адпаведную АВК для праверкі дакладнасці подпісаў выбаршчыкаў і рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты.

Неўрэгуляванай у Выбарчым кодэксе з'яўляецца магчымасць назіральнікаў прысутнічаць падчас праверкі сапраўднасці подпісаў і іншых дакументаў, падазеных для рэгістрацыі. Улічваючы тое, што адной з падставаў адмовы ў рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты з'яўляецца недакладнасць сабраных за вылучэнне подпісаў і іншых дакументаў, назіранне за адпаведнасцю працэдуры іх праверкі патрабаванням ВК з'яўляецца вельмі актуальным.

Працэдуру праверкі подпісаў АВК рэгламентуе арт. 67 ВК. Асноўным патрабаваннем з'яўляецца тое, што праверцы падвяргаецца не менш за 20 % подпісаў выбаршчыкаў ад колькасці подпісаў, неабходных для рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты. Калі колькасць знойдзеных пры праверцы недакладных подпісаў выбаршчыкаў складзе больш 15 % ад колькасці правяраных подпісаў, праводзіцца дадаковая праверка яшчэ 15 % подпісаў выбаршчыкаў ад колькасці, неабходнай для рэгістрацыі кандыдата ў дэпутаты. Калі сумарная колькасць недакладных подпісаў, выяўленых пры праверцы, складзе больш 15 % ад агульнай колькасці правяраных подпісаў у падпісных лістах, далейшая праверка

³Паводле арт. 4 ВК, у выбарах не ўдзельнічаюць грамадзяне, прызнаныя судом недзеяздольнымі, асобы, якія адбываюць пакаранне ў месцах пазбаўлення волі, а таксама асобы, у адносінах да якіх мерай утрымання абрана ўтрыманне пад вартай. Арт. 58 ВК дае права грамадзянам Расійскай Федэрацыі, якія пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, удзельнічаць у выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў.

падпісаў спыняецца. Прызнанне дакладнымі падпісаў выбаршчыкаў у падпісных лістах адбываецца ў парадку, прадугледжаным ч. 15, 16, 18 і 19 арт. 61 ВК.

II. РЭГІСТРАЦЫЯ ІНІЦЫЯТЫЎНЫХ ГРУП

Рэгістрацыя ініцыятыўных груп і выдача сябрам ініцыятыўных груп пасведчанняў і падпісных лістоў адбылася своєчасова. ЦВК паведамляе⁴, што 17 542 ініцыятыўныя групы прайшлі рэгістрацыю. Толькі 16 ініцыятыўным групам было адмоўлена ў рэгістрацыі, 7 заяваў былі адкліканыя і 1 заява не разглядалася. Варта адзначыць, усе ініцыятыўныя групы па вылучэнні сябраў палітычных партый былі зарэгістраваныя, адмовы ў рэгістрацыі выносіліся толькі ў адносінах да беспартыйных вылучэнцаў.

У параўнанні з папярэднімі выбарамі колькасць адмоваў у рэгістрацыі ініцыятыўных груп паменшылася больш чым ў 2 разы. Гэта звязана ў тым ліку з тым, што падчас мінулых выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў ВК актыўна выкарыстоўвалі ўнесеную ў 2013 г. норму, якая дазваляе вылучацца кандыдатам толькі па адной выбарчай акрузе. Калі вылучэнец падаваў заяву аб рэгістрацыі ініцыятыўных груп па некалькіх акругах, АВК прымалі рашэнні аб адмове ў рэгістрацыі ўсіх яго ініцыятыўных груп.

Падчас сёлетняй кампаніі выпадакаў адмоваў у рэгістрацыі ініцыятыўных груп па прычыне падачы заяваў аб рэгістрацыі ініцыятыўных груп па некалькіх акругах не зафіксавана.

Такім чынам, у агульнай колькасці зарэгістраваных ініцыятыўных груп 2,6% складаюць ініцыятыўныя групы па вылучэнні партыйных кандыдатаў і 97,4% - беспартыйных.

Назіральнікі кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» сведчаць, што ВК пераважна не стваралі перашкод для рэгістрацыі ініцыятыўных груп.

У некалькіх выпадках у рэгістрацыі ініцыятыўных груп было адмоўлена з-за судзімасці вылучаемых прадстаўнікоў. Рэчыцкая раённая ВК па гэтай прычыне адмовіла ў рэгістрацыі дзвюм групам ад кампаніі «Гавары праўду». Віцебская гарадская ВК адмовіла ў рэгістрацыі

⁴ Даступна тут: http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-MS28-elect_18-19.pdf.

адзінай ініцыятыўнай групе – па вылучэнні кандыдатам у дэпутаты Віцебскага гарадскога Савета дэпутатаў Дзмітрыя Дычэра, таму што ў пададзеных дакументах мелася памылка (у заяве ўказвалася Праўдзінская выбарчая акруга № 48, хаця гарадскіх выбарчых акруг толькі 40).

Паводле назіральнікаў, у рабоце па рэгістрацыі ініцыятыўных груп сустракаюцца факты памылак, як напрыклад, у Аршанскай раённай камісіі⁵. На яе пасяджэнні была зарэгістраваная ініцыятыўная група па вылучэнні кіраўніка сельскагаспадарчага прадпрыемства «Радуньскае» Святаслава Чэрнікава, які ў заяве аб рэгістрацыі ініцыятыўнай групе абазначыў сваю партыйнасць як «сябра партыі Белая Русь». Толькі пасля таго, як на гэты момант указалі назіральнікі кампаніі «Правабаронцы за свабодныя выбары», камісія звярнула ўвагу, што такой партыі ў краіне не існуе, але не стала мяняць сваё рашэнне, паабяцаўшы разабрацца ў гэтым пытанні.

III. ЗБОР ПОДПІСАЎ І ПРАВЕРКА ДАКУМЕНТАЎ НА ВЫЛУЧЭННЕ КАНДЫДАТАЎ У ДЭПУТАТЫ

У адпаведнасці з Каляндарным планам мясцовыя органы ўлады вызначылі месцы, забароненыя для пікетавання з мэтай збору подпісаў (не пазней за 4 снежня).

Практычна ўсе назіральнікі адзначаюць «працэс лібералізацыі ў дачыненні да збору подпісаў». У Гомелі ў параўнанні з выбарамі 2014 і 2016 гг. сітуацыя змянілася ў лепшы бок: колькасць месцаў, забароненых для збору подпісаў, істотна скарацілася, але сёлета дадалася цэнтральная плошча горада. Палепшылася сітуацыя ў Маладзечна: фактычна забароненымі для збору подпісаў засталіся толькі пасадачныя платформы БЧ і прыпынкі грамадскага транспарту. У Магілёве істотна паменела забароненых месцаў. Аналагічныя звесткі паступілі з іншых рэгіёнаў.

100% назіральнікаў кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» паведамілі, што на этапе збору подпісаў ні адной з ініцыятыўных груп не чыніліся перашкоды з боку ўладаў. У выпадках, калі подпісы збіралі не там, дзе дазволена, таксама значных перашкод не заўважана. Факты збору подпісаў не сябрамі ініцыятыўнай групы не зафіксаваны.

Факты выкарыстання адміністрацыйнага рэсурсу па-ранейшаму фіксуюцца. У Оршы подпісы за кандыдата па Заслонаўскай выбарчай акрузе №24, дырэктара Аршанскага каледжа філіяла УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт транспарта» А.М. Казлову збіралі яе падначаленыя ў працоўны час. У навучэнцаў коледжа ў інтэрнаце подпісы збірала загадчыца інтэрната.

Студэнтаў эканамічнага факультэта БДУ праз сацыяльныя сеткі арганізоўвалі да ўдзелу ў перадвыбарчых пікетах у якасці членаў ініцыятыўных груп па вылучэнні асобных кандыдатаў у дэпутаты⁶. Тым, хто пагодзіцца, абяцалі прэмію ў памеры 15 рублёў і вызваленне ад заняткаў на ўвесь дзень. Эксперт кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» Валянцін Стэфановіч накіраваў заяву ў Цэнтрвыбаркам з просьбай правесці праверку па дадзеным выпадку і прыняць адпаведныя меры. У выніку праверкі Мінская гарадская выбарчая камісія не выявіла парушэнняў выбарчага заканадаўства і выкарыстання адміністрацыйнага рэсурсу ў дзеяннях актывістаў БРСМ з БДУ⁷.

⁵ Даступна на: <http://elections2018.spring96.org/be/news/88620>.

⁶ Даступна на: <https://elections2018.spring96.org/be/news/88612>.

⁷ Даступна на: <https://elections2018.spring96.org/be/news/88698>.

У адпаведнасці з Каляндарным планам рэгістрацыя кандыдатаў у дэпутаты адбывалася з 9 па 18 студзеня.

Працэдуры праверкі подпісаў і іншых дакументаў, пададзеных на рэгістрацыю, засталіся па-ранейшаму непразрыстымі. Дапушчана ў камісіі было 22% назіральнікаў. «Фармальна я бачыла, як члены камісіі правяралі падпісныя лісты, – кажа назіральніца ў Светлагорскай раённай выбарчай камісіі, – але я не бачыла, што ў тых лістах, пратаколы сходаў і іншыя дакументы я таксама не бачыла. На пасяджэнні камісіі толькі чула пра вынікі іх праверак». На пытанне, ці адбывалася праверка звестак аб кандыдатах, пададзеных у анкетах і дэкларацыях аб даходах і маемасці галосна і публічна ў прысутнасці назіральнікаў, 85% назіральнікаў адказалі адмоўна.

Нагадаем, што БДПЧ АБСЕ у сваіх выніковых справаздачах рабіў крытычныя заўвагі адносна празрыстасці працэдуры праверкі звестак аб кандыдатах і пазначаў прыярытэтна ў рэкамендацыях, што назіральнікі павінны прысутнічаць пры ўсіх аспектах выбарчай кампаніі. «Варта прыняць меры для забеспячэння бесперашкоднага доступу назіральнікаў да ўсіх аспектаў выбарчага працэсу. Назіральнікі павінны мець магчымасць назіраць увесь працоўны працэс выбарчых камісій, у тым ліку праверку подпісаў і іншых дакументаў для рэгістрацыі кандыдатаў, правяраць спісы выбаршчыкаў і атрымліваць завераныя копіі пратаколаў выбарчых камісій» – рэкамендацыя БДПЧ АБСЕ па выніках парламенцкай кампаніі 2016 года⁸. Беларускія ўлады пакуль не рэалізуюць на практыцы рэкамендацыі БДПЧ АБСЕ.

14 студзеня 2018 г. Маладзечненская раённая выбарчая камісія не дазволіла назіральніку кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» Эдуарду Баланчуку прысутнічаць пры праверцы подпісаў і дакументаў па рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты. Старшыня Маладзечанскай раённай выбарчай камісіі С. Юрчык у пісьмовым адказе ўказаў: «Праверка подпісаў выбаршчыкаў і адпаведных дадзеных <...> уваходзіць у кампетэнцыю членаў раённай выбарчай камісіі, а не назіральніка. Гэтак жа прысутнасць назіральніка пры правядзенні праверкі не агаворана ў Выбарчым кодэксе Рэспублікі Беларусь»⁹. Аналагічная сітуацыя склалася ў Мазырскай раённай выбарчай камісіі. Назіральнік Уладзімір Целяпун атрымаў адмову на сваю заяву аб допуску яго да праверкі падпісных лістоў вылучэнцаў у кандыдаты ў дэпутаты мясцовых Саветаў.

У Барысаўскай раённай выбарчай камісіі таксама адмовілі назіральніку Алегу Мацкевічу. 10 студзеня ён напісаў заяву з адпаведнай просьбай, аднак адказу ад старшыні камісіі П. Жуга не атрымаў. Адмоўлена ў магчымасці назіраць за праверкай подпісаў і дакументаў па рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты Леаніду Мархотка з Салігорска і Валянціне Свяцкай з Мінска.

17 студзеня 2018 г. на прахадной жодзінскага гарвыканкама адбыўся інцыдэнт з нядопускам назіральніка кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» Аляксея Лапіцкага. Супрацоўнік службы аховы, сяржант міліцыі Падольскі не прапускаяў назіральніка на пасяджэнне Жодзінскай гарадской выбарчай камісіі, патрабуючы «пасведчанне назіральніка». Гэта суправаджалася даглядам асабістых рэчаў Лапіцкага, патрабаваннямі здаць усе прылады аўдыё-, відэа- і фотазапісу разам з мабільным тэлефонам, удзелама невядомага супрацоўніка, які адмовіўся прадставіцца. Акрамя гэтага, Лапіцкі зафіксаваў пагрозы яго «пасадзіць», калі не прадставіць пісьмовага дазволу на фотаздымкі і іншае. Спатрэбілася ўмяшальніцтва начальніка ідэалагічнага аддзела гарвыканкама Ірыны

⁸ Глядзі дакумент: <http://www.osce.org/be/odihr/elections/290001?download=true>.

⁹ Даступна на: <http://elections2018.spring96.org/be/news/88808>.

Карповіч, якая праз 14 хвілін ад пачатку пасяджэння вырашыла сітуацыю з назіральнікам. Нагадаем, што паводле выбарчага заканадаўства назіральнік акрэдытуецца пры адпаведнай выбарчай камісіі шляхам запісу ў журнал акрэдытацыі назіральнікаў (пасведчанні выдаюцца толькі міжнародным назіральнікам).

У той жа час ёсць асобныя пазітыўныя вынікі ўзаемадзеяння назіральнікаў з камісіямі. 16 студзеня ў Гомелі Леаніду Судаленку дазволілі прысутнічаць на пасяджэнні працоўнай групы Гомельскага гарадскога выбаркама пры праверцы подпісаў выбаршчыкаў і дакументаў асоб, якія вылучаюцца кандыдатамі ў дэпутаты ў Гомельскі гарадскі Савет дэпутатаў. Назіральнік Раман Юргель з Гродна паведаміў, што яму дазволілі напярэдадні пасяджэння азнаёміцца з сабранымі подпісамі і дакументамі трох прэтэндэнтаў у кандыдаты ў дэпутаты па Вішнявецкай выбарчай акрузе №11. Фармальна не адмовілі назіральніку Віктару Адзіночанку ў Пушкінскай акруговай камісіі №18 г. Гомеля. Аднак ажыццявіць гэта ў поўнай меры было складана, з-за няпэўнага ўказання часу.

Прычыны адмоў у рэгістрацыі агучваліся камісіямі. Так, Магілёўская гарадская выбарчая камісія не зарэгістравала 12 кандыдатаў у дэпутаты (сярод якіх вылучэнец ад дзяржструктураў – дырэктар прадстаўніцтва Белдзяржстраху па г. Магілёву). Паведамлена, што ў іх дакументах падавалася недакладная інфармацыя пра сплочаныя падаткі, адзначана вылучэнне не ад той арганізацыі, не ўказана непагашаная судзімасць. Сярод нязгодных з рашэннем Магілёўскай гарадской выбарчай камісіі – першы намеснік БСДП (Грамада) Ігар Барысаў. З яго словаў, з шэрагам подпісаў ўзніклі праблемы з-за няправільнага апісання межаў акругі, у якую былі ўключаныя лішнія дамы.

Большасць вылучэнцаў у кандыдаты і іх ініцыятыўныя групы, адзначаюць назіральнікі, не праяўлялі актыўнасці ў працэсе праверкі дакументаў на рэгістрацыю, часта нават не прысутнічалі на пасяджэннях камісій па рэгістрацыі.

IV. ВЫНІКІ ВЫЛУЧЭННЯ КАНДЫДАТАЎ У ДЭПУТАТЫ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

Усяго кандыдатамі ў дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў дваццаць васьмага склікання вылучаны 22 713 асобы, што амаль супадае з лічбай кандыдатаў, вылучаных падчас мінулай кампаніі па выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў (22 784 у 2014 г.).

Больш за ўсё кандыдатаў вылучылі грамадзяне шляхам збору подпісаў – 15 172, што складае 66,8 % ад агульнай колькасці вылучаных, працоўнымі калектывамі – 5 356 (23,6 %), палітычнымі партыямі – 813 (3,6%). У параўнанні з выбарамі ў мясцовыя Саветы дэпутатаў 2014 г. колькасць кандыдатаў, вылучаных грамадзянамі шляхам збору подпісаў, павялічылася на 8,8%. У той жа час колькасць кандыдатаў, вылучаных працоўнымі калектывамі, зменшылася на 15%. Пры гэтым, у параўнанні з мінулымі выбарамі, на 22% узрасла колькасць кандыдатаў, вылучаных палітычнымі партыямі. Але іх доля застаецца па-ранейшаму нязначнай (каля 4%).

Хаця актыўнасць працоўных калектываў на сёлетніх выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў некалькі зменшылася, тым не менш, яны застаюцца актыўнымі ўдзельнікамі выбарчай кампаніі. Яны вылучылі больш за чацвёртую частку ўсіх кандыдатаў у дэпутаты. Такая высокая палітычная актыўнасць ненатуральная для калектываў, згуртаваных па вытворча-эканамічным прыкмеце, асабліва у сучаснай складанай эканамічнай сітуацыі.

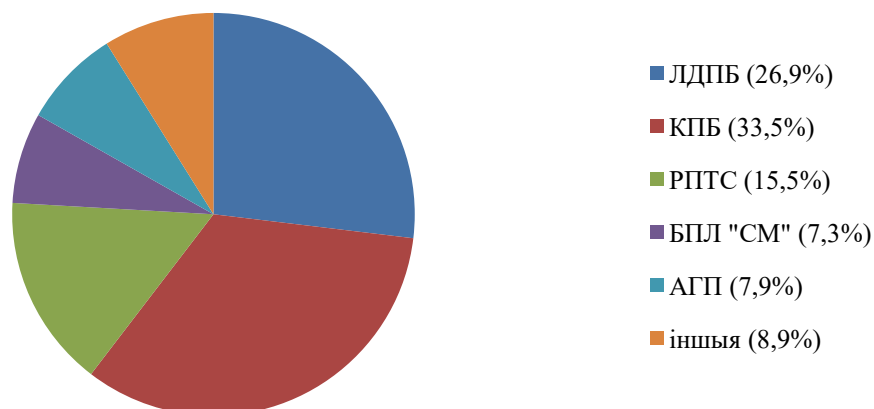
Вылучана кандыдатаў (спосаб вылучэння)

Сваіх кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў вылучылі 11 палітычных партый з 15 зарэгістраваных.

Сярод палітычных партый лідарамі па вылучэнні з'яўляюцца Камуністычная партыя Беларусі (333 кандыдаты ці 33,5% ад агульнай колькасці вылучаных ад палітычных партый), Ліберальна-дэмакратычная партыя Беларусі (267 кандыдатаў ці 26,9%), Рэспубліканская партыя труда і справядлівасці (154 кандыдаты ці 15,5%), Аб'яднаная грамадзянская партыя (78 кандыдатаў ці 7,9%), Беларуская партыя левых «Справядлівы свет» (72 кандыдаты ці 7,3%).

Вылучана кандыдатаў (партыйнасць)

У параўнанні з выбарамі ў 2014 г. апазіцыйныя палітычныя партыі праявілі значна меншую актыўнасць у вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты. Калі ў 2014 годзе агулам апазіцыйныя

палітычныя партыі вылучылі 315 кандыдатаў ці 39% ад агульнай колькасці вылучаных палітычнымі партыямі, то падчас сёлетняй кампаніі вылучана 219 кандытаў ці 22%. Праўладныя палітычныя партыі наадварот вылучылі больш чым у 2 разы кандыдатаў у параўнанні з мінулымі выбарамі ў мясцовыя Саветы дэпутатаў: 315 кандыдатаў у 2014 годзе і 774 кандыдаты ў 2018 г.

Аналіз звестак ЦВК па выніках вылучэння кандыдатаў дазваляе зрабіць наступныя высновы. Вядома, што традыцыйна палітычная актыўнасць найбольш сканцэнтравана ўсталіцы: у Мінскі гарадскі Савет конкурс склаў 6 вылучэнцаў на месца, у той час, як у раённыя Саветы конкурс склаў 1,29, а ў сельскія – 1,17. Прадстаўнікі і апазіцыйных, і праўладных партыйных структур вылучаюцца, перш за ўсё, у Мінску. Адзінкі з іх ідуць у раённыя Саветы, а сельскія Саветы фарміруюцца практычна без удзелу партыйцаў.

V. ВЫНІКІ РЭГІСТРАЦЫІ КАНДЫДАТАЎ У ДЭПУТАТЫ МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ ДЭПУТАТАЎ

Згодна з Каляндарным планам рэгістрацыя кандыдатаў выбарчымі камісіямі адбылася з 9 па 18 студзеня 2018 г. уключна.

Паводле дазеных ЦВК¹⁰, зарэгістраваны 22278 кандыдатаў, што складае 98,09% ад колькасці вылучаных. Такі ж працэнт рэгістрацыі быў і на папярэдніх выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў. Зарэгістраваны 16229 кандыдатаў, вылучаных грамадзянамі шляхам збору подпісаў, што складае 72,85% ад агульнай колькасці зарэгістраваных, 6546 кандыдатаў, вылучаных працоўнымі калектывамi (29,38%), 871 кандыдатаў, вылучаных палітычнымі партыямi (3,91%).

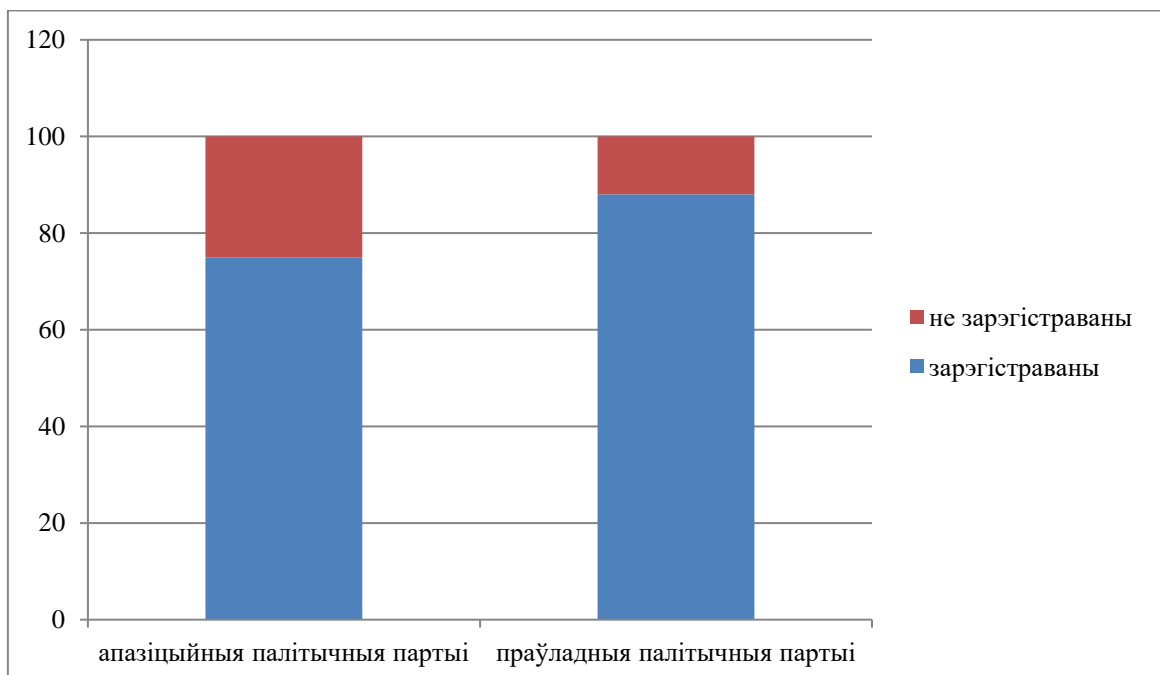
¹⁰Даступна тут: http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-MS28-elect_34-35.pdf.

Зарэгістравана кандыдатаў (спосаб вылучэння)

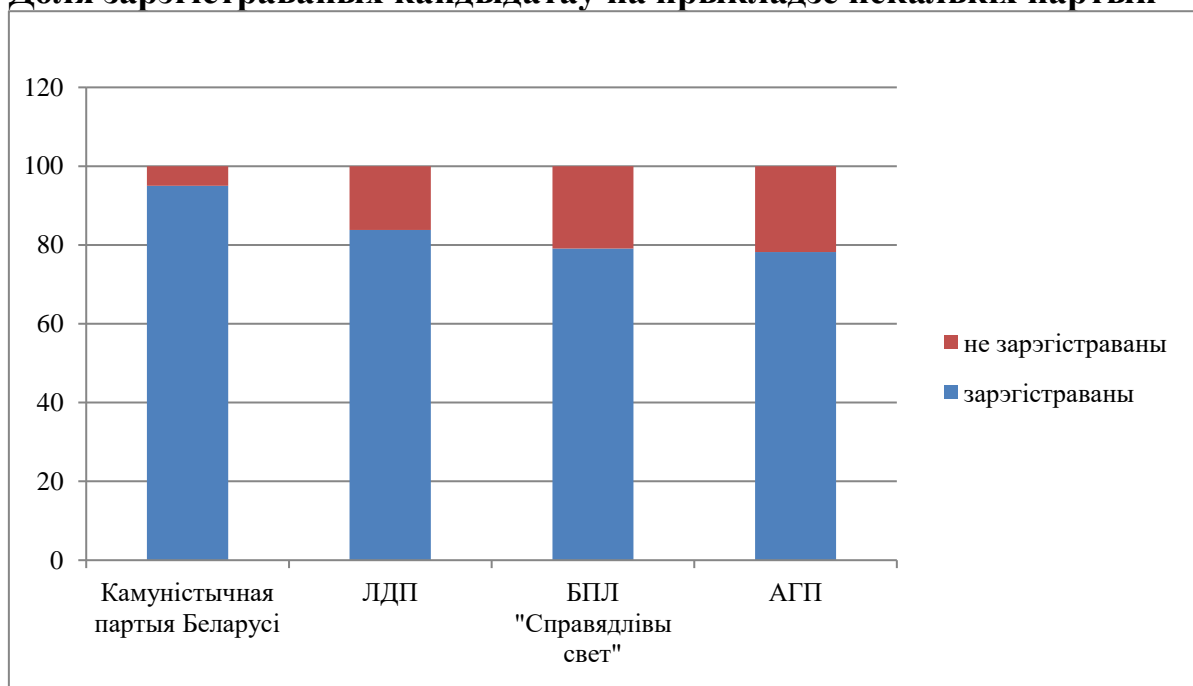

Працэнт рэгістрацыі кандыдатаў ад праўладных палітычных партый вышэйшы за адпаведную лічбу апазіцыйных партый. Так, 4 апазіцыйныя партыі вылучалі 219 кандыдатаў, з якіх 174 былі зарэгістраваныя, што складае 79,5% ад агульнай колькасці вылучаных апазіцыйнымі партыямі (у мінулыя выбары гэта лічба склала каля 75%). У той жа час сярэдні працэнт рэгістрацыі кандыдатаў ад праўладных партый вышэйшы. Кандыдатаў ад Камуністычнай партыі Беларусі зарэгістравана 95%, ад Рэспубліканскай партыі труда і справядлівасці – 92,8%.

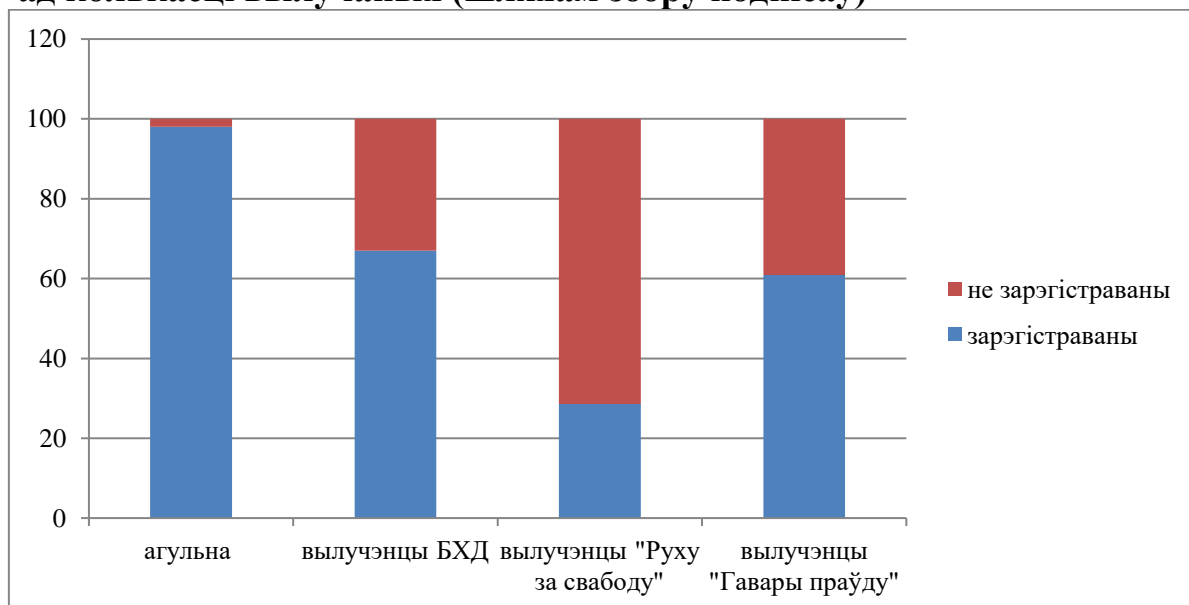
Доля зарэгістраваных кандыдатаў

Доля зарэгістраваных кандыдатаў на прыкладзе некалькіх партый

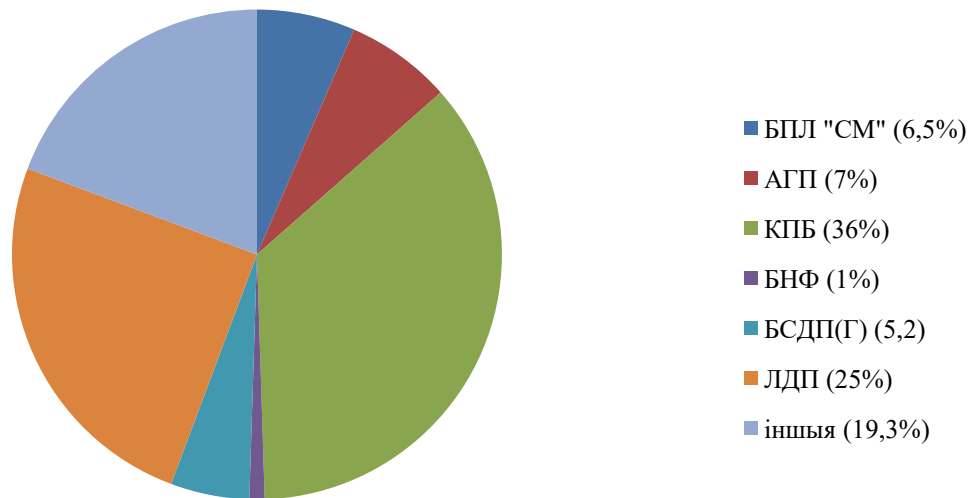
Доля зарэгістраваных кандыдатаў ад колькасці вылучаных (шляхам збору подпісаў)¹¹

Праявілася розніца ў падыходах да прадстаўнікоў апазіцыі, якія вылучаліся шляхам збору подпісаў. Калі агульны працэнт рэгістрацыі кандыдатамі ў дэпутаты шляхам збору подпісаў склаў 98% (такая ж лічба ў 2014 г.), то ў прадстаўнікоў «Руху за свабоду» – 28,6%, у вылучэнцаў незарэгістраванай партыі БХД – 33%, у вылучэнцаў кампаніі «Гавары праўду» – 60,9%.

¹¹ Першы слупок - па дазеным ЦВК, другі - па дазеным БХД, трэці - па дазеным «Руху за свабоду».

Зарэгістравана кандыдатаў (партыйнасць)

На 57 акруг Мінскага гарадскога Савета ў ліку ўсіх зарэгістраваных кандыдатаў ад партый прайшло 130 асоб, а на 3767 акруг ў раённых Саветах 238 кандыдатаў ад партый, на 13225 акруг сельскіх Саветаў – толькі 123 кандыдаты ад партый.

Статыстыка адмоў у рэгістрацыі і адкліканых заяў аб вылучэнні дазваляюць убачыць не толькі ўзровень палітычнага накалу, але і ўзровень выкарыстання тэхнічных працэдур рэгістрацыі (праверка подпісаў, дэкларацый і г.д.) у палітычнай барацьбе. Так, колькасць адмоў у рэгістрацыі кандыдатаў у Мінскі гарсавет складала 23%, у Саветы раённага ўзроўню – 1,5%, у сельскія Саветы – 0,3%. Розніца ў якасці пададзеных на рэгістрацыю дакументаў не можа быць патлумачана ўзроўнем падрыхтоўкі кандыдатаў у дэпутаты Саветаў ніжэйшага ўзроўню ў параўнанні з вопытнымі ў палітычных баталіях сталічнымі партыйцамі і актывістамі. Эксперты кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» лічаць, што па-ранейшаму пры разглядзе дакументаў і рэгістрацыі кандыдатаў ВК селектыўна выкарыстоўвалі тэхнічныя працэдур.